

ปัญหาการอุทธรณ์

เป็นที่ยอมรับกันว่าข้าราชการพลเรือน คือ กลไกที่สำคัญในอันที่จะทำให้การบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลประสบความสำเร็จ หรือความล้มเหลว เพราะเป็นผู้นำนโยบายทั้งหลายของรัฐบาลไปปฏิบัติให้เกิดผลดีแก่ประชาชน เมื่อเป็นดังนี้ ราชการจึงต้องให้หลักประกันความมั่นคง และความเป็นธรรมแก่ข้าราชการตามสมควร กล่าวคือ เมื่อข้าราชการถูกลงโทษทางวินัย ก็มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งของผู้บังคับบัญชาได้ เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปได้พิจารณาทบทวนคำวินิจฉัยของผู้บังคับบัญชาชั้นต้นอีกครั้งหนึ่ง และเมื่อข้าราชการเห็นว่า ตนไม่ได้รับความเป็นธรรมจากผู้บังคับบัญชาในเรื่องใด ๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานก็มีสิทธิร้องทุกข์ขอความเป็นธรรมจากผู้บังคับบัญชาระดับสูงขึ้นไปได้ จึงเป็นการสร้างหลักประกันความมั่นคงและให้ความเป็นธรรมตามสมควรแก่กรณี ทำให้ข้าราชการมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ เพื่อประโยชน์สุขของสังคมส่วนรวม

การอุทธรณ์หมายถึงการที่ผู้ถูกลงโทษทางวินัย หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ ร้องขอให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดไว้ ให้อยู่เรื่องชั้นพิจารณาใหม่ให้เป็นไปในทางที่เป็นคุณแก่ผู้ร้อง พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ได้ให้สิทธิอุทธรณ์ในการถูกลงโทษทางวินัย และการถูกสั่งให้ออกจากราชการที่มีโทษเป็นการลงโทษทางวินัยได้ด้วย

6.1 กรณีที่อยู่อุทธรณ์ได้

"ผู้ใดถูกสั่งลงโทษหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการตามพระราชบัญญัตินี้ด้วยเหตุใด ๆ วันแต่ให้ออกจากราชการไว้ก่อนตามมาตรา 90 ให้ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้"¹

¹ มาตรา 103 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518

ตัวอย่าง ข้าราชการสังกัดกระทรวงคมนาคม 3 ราย ได้อุทธรณ์ต่อ ก.พ. ในการที่ถูกหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินสั่งให้ออกจากราชการ ก.พ. ได้พิจารณาแล้วมีมติว่า ตามมาตรา 103 และมาตรา 105 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 บัญญัติให้สิทธิอุทธรณ์ และให้ ก.พ. พิจารณาอุทธรณ์เฉพาะกรณีถูกสั่งลงโทษหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการตามพระราชบัญญัตินี้เท่านั้น กรณีของข้าราชการกระทรวงคมนาคม ทั้ง 3 ราย ซึ่งถูกสั่งให้ออกจากราชการตามคำสั่งหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินไม่ใช่ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 29 ได้บัญญัติให้ถือเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายแล้วด้วย ก.พ. จึงไม่มีอำนาจหน้าที่ที่จะพิจารณาได้

6.2 สิทธิของผู้อุทธรณ์

ในการอุทธรณ์นั้น จำเป็นที่ผู้อุทธรณ์จะต้องแก้ข้อกล่าวหาที่ผู้บังคับบัญชาได้สั่งลงโทษหรือสั่งให้ออกจากราชการให้ฟังขึ้นทุกข้อ มิฉะนั้นการอุทธรณ์นั้นก็จะไม่ประสบความสำเร็จ แต่การที่ผู้อุทธรณ์จะแก้ข้อกล่าวหาต่าง ๆ ได้ครบถ้วน จึงจำเป็นที่จะต้องรู้เรื่องราวที่เป็นมูลเหตุที่ถูกสั่งลงโทษ หรือสั่งให้ออกจากราชการได้ตามสมควร เพื่อจะได้แก้ข้อกล่าวหาได้ถูกต้องตรงประเด็น

ฉะนั้น กฎ ก.พ. ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2518) ว่าด้วยการอุทธรณ์ และการพิจารณาอุทธรณ์ จึงได้ให้สิทธิแก่ผู้อุทธรณ์ไว้หลายประการ คือ

6.2.1 ผู้อุทธรณ์มีสิทธิคัด หรือตรวจรายงานการสอบสวน เพื่อผู้อุทธรณ์จะได้ทราบข้อเท็จจริง และพยานหลักฐาน ตลอดจนความเห็นของคณะกรรมการสอบสวน ถ้าผู้อุทธรณ์ขอผู้สั่งลงโทษต้องอนุญาตให้คัด หรือตรวจรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนได้

6.2.2 ผู้อุทธรณ์มีสิทธิที่จะขอคัด หรือตรวจบันทึกถ้อยคำพยานบุคคลหรือเอกสารพยานหลักฐานต่าง ๆ การพิจารณาอนุญาตให้อยู่ในดุลยพินิจของผู้สั่งลงโทษ หรือผู้สั่งให้ออก โดยคำนึงถึงประโยชน์ในการรักษาวินัยของข้าราชการ ตลอดจนเหตุผลและความจำเป็นเป็นเรื่อง ๆ ไป ซึ่งจะอนุญาตหรือไม่ก็ได้

ดังนั้น กรณีที่จะอุทธรณ์ได้มีดังนี้

1) กรณีถูกสั่งลงโทษทางวินัย ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดขั้นเงินเดือน ให้ออกปลดออก และไล่ออก

2) กรณีถูกสั่งให้ออกจากราชการตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 ไม่ว่ากรณีใด ๆ นอกจากกรณีถูกสั่งให้ออกไว้ก่อนตามมาตรา 90 และไม่ถือว่าเป็นการถูกลงโทษ ซึ่งได้แก่กรณีดังต่อไปนี้

2.1) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ แล้วปรากฏว่า ความประพฤติ ความรู้ ความสามารถไม่เหมาะสมที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการในตำแหน่งที่ได้รับแต่งตั้ง

2.2) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะเป็นผู้ที่ขาดคุณสมบัติทั่วไป หรือขาดคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่ง หรือมีกรณีต้องหายก่อน และภายหลังเป็นผู้ขาดคุณสมบัติ เนื่องจากกรณีที่ต้องหานั้น

2.3) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญตามมาตรา 96 ในกรณี

ก. เจ็บป่วยไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ของตนได้โดยสม่ำเสมอ

ข. สมัครไปปฏิบัติงานอื่นตามความประสงค์ของทางราชการ

ค. ขาดคุณสมบัติทั่วไปตามมาตรา 24 (1) (4) หรือ (5)

2.4) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะเป็นผู้หย่อนความสามารถ หรือประพฤตินั้นไม่เหมาะสม หรือบกพร่องในหน้าที่ ตามมาตรา 97

2.5) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะเป็นผู้มีมลทิน หรือมีหมอง ในกรณีที่ถูกลบส่วนว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา 98

2.6) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด ให้จำคุกในความผิดที่กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ ตามมาตรา 99

2.7) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพื่อไปรับราชการทหาร

การถูกสั่งลงโทษหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายอื่น จะใช้สิทธิอุทธรณ์ดังกล่าวข้างต้นไม่ได้ เกี่ยวกับเรื่องนี้ได้เคยมีกรณีตัวอย่างการวินิจฉัยของ ก.พ. ไว้ดังนี้

6.2.3 ผู้อุทธรณ์มีสิทธิที่จะยื่นคำแถลงการณ์เป็นหนังสือ ซึ่งเป็นภายหลังที่ได้ ยื่นหนังสืออุทธรณ์แล้ว จะยื่นคำแถลงการณ์เป็นหนังสือเพิ่มเติมอีกก็ได้ แต่ต้องยื่นก่อนที่ ก.ม. จะพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์เสร็จ

6.2.4 ผู้อุทธรณ์มีสิทธิที่จะขอแถลงการณ์ด้วยวาจา เพื่อประกอบการพิจารณา ของ ก.ม. ได้ แต่ต้องยื่นคำขอก่อนที่ ก.ม. จะพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์เสร็จ ในทางปฏิบัติ ผู้อุทธรณ์จะต้องแจ้งความประสงค์ไว้ในหนังสืออุทธรณ์แต่เริ่มแรก

6.2.5 ผู้อุทธรณ์มีสิทธิที่จะขอถอนอุทธรณ์ได้ เมื่อการพิจารณาเรื่องอุทธรณ์ยังไม่สิ้นสุด และให้มีผลทันทีที่ขอถอนอุทธรณ์ โดยไม่จำเป็นต้องมีการอนุญาตก่อน²

6.3 การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษสถานเบา

"การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือน ให้อุทธรณ์ ต่อผู้บังคับบัญชาภายในสิบห้าวันนับแต่วันทราบคำสั่ง

การอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และ วิธีการที่กำหนดในกฎ ก.พ."³

6.3.1 วิธีการอุทธรณ์

- ก. ต้องอุทธรณ์ภายใน 15 วัน นับแต่วันทราบคำสั่งลงโทษ
- ข. ต้องทำหนังสืออุทธรณ์ถึงผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกลงโทษ ดังนี้
 - ในกรณีผู้บังคับบัญชาระดับต่ำกว่าอธิการบดีเป็นผู้ส่งลงโทษ

ให้อุทธรณ์ต่ออธิการบดี

- ในกรณีที่อธิการบดีเป็นผู้ส่งลงโทษให้อุทธรณ์ต่อปลัดทบวงมหาวิทยาลัย
- ในกรณีที่ปลัดทบวงมหาวิทยาลัยเป็นผู้ส่งลงโทษให้อุทธรณ์ต่อ

รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย

² ข้อนี้ไม่มีกฎหมายกำหนดไว้ แต่เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี ตามหนังสือสำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี ที่ สร 0403/5835 ลงวันที่ 13 พฤษภาคม 2514 ถึงเลขาธิการ ก.พ.

³ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 มาตรา 104

- ในกรณีที่รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยเป็นผู้ส่งลงโทษให้อุทธรณ์ต่อนายกรัฐมนตรี ในฐานะหัวหน้ารัฐบาล⁴

ก. ผู้อุทธรณ์คำสั่งลงโทษจะต้องทำหนังสืออุทธรณ์ถึงผู้บังคับบัญชาดังกล่าวในข้อ ข และนำหนังสืออุทธรณ์ดังกล่าวพร้อมสำเนาที่ถูกต้องหนึ่งฉบับ ไปยื่นผ่านผู้บังคับบัญชาที่เป็นผู้ส่งลงโทษ และให้ผู้บังคับบัญชาที่เป็นผู้ส่งลงโทษส่งหนังสืออุทธรณ์พร้อมด้วยสำนวนการพิจารณาโทษ และคำชี้แจงของตนถ้าจะมีต่อไปยังผู้บังคับบัญชาที่ผู้ถูกลงโทษทำหนังสืออุทธรณ์ถึงภายใน 7 วัน นับแต่วันได้รับหนังสืออุทธรณ์⁵

6.3.2 ผู้มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยสั่งการอุทธรณ์

ก. ในกรณีที่เป็นการอุทธรณ์ต่ออธิการบดี ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย หรือรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย ก็ให้ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวเป็นผู้วินิจฉัยสั่งการ

ข. ในกรณีที่เป็นการอุทธรณ์ต่อนายกรัฐมนตรี ในฐานะหัวหน้ารัฐบาล นายกรัฐมนตรีจะส่งเรื่องให้ ก.ม. เป็นผู้พิจารณาเสนอความเห็นต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาสั่งการ⁶

ในทางปฏิบัติของมหาวิทยาลัยและสถาบันต่าง ๆ อธิการบดีจะเป็นผู้ส่งลงโทษข้าราชการเองเกือบทุกราย ยกเว้นเฉพาะรายที่เกินอำนาจการสั่งลงโทษของอธิการบดี ดังนั้น ปลัดทบวงมหาวิทยาลัยจึงต้องเป็นผู้พิจารณาสั่งการ เรื่องอุทธรณ์ของข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยเกือบทุกราย ซึ่งในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา มีข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยที่ถูกปลัดทบวงมหาวิทยาลัยสั่งลงโทษสถานเบาและได้ยื่นอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยเพียงรายเดียว ส่วนกรณีที่ถูกรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยสั่งลงโทษซึ่งจะต้องยื่นอุทธรณ์ต่อนายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลนั้น ยังไม่เคยมีปรากฏ

⁴ กฎ ก.พ. ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2518) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ ข้อ 3

⁵ กฎ ก.พ. ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2518) ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ ข้อ 4

⁶ กฎ ก.พ. ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2518) ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ ข้อ 3

6.3.3 การพิจารณาวินิจฉัยสั่งการอุทธรณ์

ผู้บังคับบัญชาต้องพิจารณาวินิจฉัยสั่งการ เรื่องอุทธรณ์ให้เสร็จภายใน 15 วัน นับแต่วันได้รับหนังสืออุทธรณ์และสำนวนการพิจารณาโทษ

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาพิจารณาเห็นว่าคำสั่งลงโทษสมควรแก่ความผิดแล้วก็ให้สั่งยกอุทธรณ์

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาพิจารณาเห็นว่าคำสั่งลงโทษนั้นไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมก็ให้สั่งเพิ่มโทษ ลดโทษ หรือยกโทษ ตามควรแก่กรณี ตามอำนาจที่บัญญัติไว้ในมาตรา 92 วรรคสอง และวรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518⁷ กล่าวคือ ถ้าจะสั่งเพิ่มโทษ โทษที่เพิ่มขึ้นรวมกับที่สั่งไว้เดิมต้องไม่เกินอำนาจของผู้สั่งใหม่นั้น แต่หาผู้บังคับช้ษาคงกล่าวเห็นว่ากรณีเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ก็มีอำนาจดำเนินการตามมาตรา 86 หรือมาตรา 86 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 โดยส่งเรื่องให้ อ.ก.ม.มหาวิทยาลัยพิจารณา แล้วแต่กรณี แล้วสั่งการไปตามมติของ อ.ก.ม.มหาวิทยาลัย ถ้าจะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามมาตรา 86 ก่อน ก็ให้ผู้บังคับช้ษาคงกล่าวมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามมาตรา 86 ได้

เมื่อผู้บังคับช้ษาได้สั่งการอุทธรณ์อย่างใดแล้ว ต้องแจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบ เป็นหนังสือโดยเร็ว

ในกรณีที่ผู้บังคับช้ษาสั่งยกอุทธรณ์หรือสั่งลดโทษ ผู้ถูกลงโทษจะอุทธรณ์ต่อไปมิได้

ในกรณีที่ผู้บังคับช้ษาสั่งเพิ่มโทษ ผู้ถูกลงโทษมีสิทธิอุทธรณ์ได้อีกชั้นหนึ่ง⁸

6.3.4 ผลหลังจากสั่งการอุทธรณ์

ในกรณีที่ผู้บังคับช้ษาสั่งยกอุทธรณ์ มีผลเท่ากับผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษตามคำสั่งเดิมของผู้บังคับช้ษา ในกรณีที่ผู้บังคับช้ษาสั่งเพิ่มโทษ คำสั่งเพิ่มโทษมีผลลบกลางคำสั่งลงโทษของผู้บังคับช้ษา และถือว่าผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษตามคำสั่งเพิ่มโทษ

⁷กฎ ก.พ.ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2518) ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์

ขอ 6

⁸ เรื่องเดียวกัน

ในกรณีผู้บังคับบัญชาสั่งลทโทษ คำสั่งลทโทษก็มีผลลบล้างคำสั่งลงโทษเดิมของผู้บังคับบัญชา และถือว่าผู้ถูกระงับโทษตามคำสั่งลทโทษ

ในกรณีผู้บังคับบัญชาสั่งยกโทษ คำสั่งยกโทษก็จะมีผลลบล้างคำสั่งลงโทษเดิมของผู้บังคับบัญชา และถือว่าผู้ถูกระงับโทษไม่เคยถูกลงโทษในกรณีนี้

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปัญหาเกี่ยวกับการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยที่ไม่ร้ายแรง

เนื่องจากรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยดำรงตำแหน่งสองฐานะในเวลาเดียวกัน
คือ

- 1) ในฐานะผู้บังคับบัญชาของข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย ที่จะต้องเป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยสั่งการอุทธรณ์ในกรณีที่ถูกลงโทษทางวินัยที่ไม่ร้ายแรง
- 2) ในฐานะรองประธาน ก.ม. ซึ่งในทางปฏิบัตินายกรัฐมนตรีในฐานะประธาน ก.ม. จะมอบหมายให้รองประธาน ก.ม. ทำหน้าที่ประธานการประชุม ก.ม. แทน และมีอำนาจเสนอความเห็นในที่ประชุม ก.ม. ในฐานะกรรมการท่านหนึ่ง

ส่วนปลัดทบวงมหาวิทยาลัยก็ดำรงตำแหน่งสองฐานะ เช่นเดียวกันคือ

- 1) ในฐานะผู้บังคับบัญชาของข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยที่ จะต้องเป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยสั่งการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยที่ไม่ร้ายแรงของข้าราชการที่ถูกอธิการบดีสั่งลงโทษ และแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้อุทธรณ์ทราบ
- 2) ในฐานะกรรมการและเลขานุการ ก.ม. มีอำนาจพิจารณาเสนอความเห็นในที่ประชุม ก.ม. ในฐานะกรรมการท่านหนึ่ง หากมีการเปลี่ยนแปลงโทษซึ่งจะต้องรายงานนายกรัฐมนตรีพิจารณา ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ในฐานะกรรมการและเลขานุการ ก.ม. ก็จะต้องเป็นผู้แจ้งให้มหาวิทยาลัย/สถาบันส่ง เปลี่ยนแปลงโทษไปตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรี

นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ที่เป็นผู้พิจารณาสรุป เรื่องและ เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยและปลัดทบวงมหาวิทยาลัยเพื่อพิจารณาสั่งอุทธรณ์เป็นเจ้าหน้าที่ชุดเดียวกันที่ทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการ ก.ม. ซึ่งจะต้องสรุปเรื่องและเสนอความเห็นต่อ อ.ก.ม. วิสามัญชุดต่าง ๆ และ ก.ม. เพื่อพิจารณา

กล่าวคือทั้งรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย และเจ้าหน้าที่อาจจะต้องพิจารณาวินิจฉัยในเรื่องเดียวกันซ้ำสองครั้งทำให้เสียเวลาและเพิ่มภาระมากขึ้นนอกจากนี้ผลการพิจารณาอาจแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ดังนั้นในทางปฏิบัติรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยและปลัดทบวงมหาวิทยาลัย จะไม่ใช้อำนาจในฐานะผู้บังคับบัญชาเหนือผู้สั่งลงโทษพิจารณาเปลี่ยนแปลงโทษ เมื่อได้รับรายงานการลงโทษขึ้นมาตามมาตรา 92 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 เหมือนกระทรวงอื่น ๆ โดยจะให้นำเรื่องเข้าพิจารณาใน อ.ก.ม. วิสามัญ

และ ก.ม.ต่อไป

ในกรณีที่มีการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษสถานเบา รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยและ ปลัดทบวงมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องเป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยและสั่งการตามกฎหมาย ดังนั้นในทางปฏิบัติหากพยานหลักฐานไม่ชัดเจนว่าผู้ถูกลงโทษไม่มีความผิด ปลัดทบวงมหาวิทยาลัยจะพิจารณาสั่งยกอุทธรณ์และให้นำเรื่องเข้าพิจารณาใน อ.ก.ม.และ ก.ม.โดยเร็ว โดยให้นำเหตุผลในการอุทธรณ์เสนอเป็นข้อเท็จจริงเพิ่มเติมประกอบการพิจารณาของ อ.ก.ม.และ ก.ม. ทั้งนี้เพื่อมิให้เกิดปัญหาการเปลี่ยนแปลงโทษในชั้น ก.ม.อีกครั้งหนึ่ง โดยประสงค์จะให้มีการพิจารณาโดยละเอียดรอบคอบใน ก.ม.หากจะมีการเปลี่ยนแปลงโทษก็ให้เปลี่ยนแปลงในชั้น ก.ม.เพียงคราวเดียว

จากทางปฏิบัติดังกล่าวมาแล้วทำให้เห็นได้ว่า การใช้สิทธิอุทธรณ์ของผู้ถูกลงโทษทางวินัยไม่ร้ายแรง ไม่ก่อให้เกิดผลแตกต่างจากการไม่อุทธรณ์คำสั่งลงโทษมากนัก เพราะในที่สุดเรื่องนั้นก็จะต้องเข้าสู่การพิจารณาใน อ.ก.ม.และ ก.ม.เหมือนข้าราชการรายอื่น ๆ ที่ไม่ได้ยื่นอุทธรณ์เพียงแต่นำพยานหลักฐานและเหตุผลในการอุทธรณ์มาประกอบการพิจารณาเพิ่มขึ้น แต่เป็นการผิดไปจากเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ประสงค์จะให้การพิจารณาอุทธรณ์โทษวินัยไม่ร้ายแรง ยุติในระดับกระทรวงทบวงกรม เพื่อมิให้เป็นภาระแก่ ก.พ.ที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์โทษวินัยไม่ร้ายแรงเพิ่มขึ้น เนื่องจาก ก.พ.มีภาระงานมากประกอบกับ ก.พ.จะคอยดูแลมาตรฐานโทษที่รายงานต่อ ก.พ.ตามระเบียบอยู่แล้ว แต่ในคานของ ก.ม.ภาระงานคานนี้ที่มีมาสู่การพิจารณาของ ก.ม.ไม่มากเกินไป ทางปฏิบัติดังกล่าวข้างต้นก่อให้เกิดความเสมอภาคและเป็นธรรมแก่ข้าราชการทุกคน ข้าราชการบางรายไม่ได้ยื่นอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ จะเป็นเพราะไม่รู้ไม่เข้าใจสิทธิของตนเองหรือไม่ก็ตาม ก็จะได้รับพิจารณาเรื่องโดยละเอียดรอบคอบจากองค์กรกลางบริหารงานบุคคลโดยเสมอหน้ากัน ซึ่งจากตัวอย่างเรื่องที่รายงานมายัง ก.ม. ปรากฏว่าข้าราชการบางรายที่ไม่ได้อุทธรณ์คำสั่งลงโทษ (ไม่ร้ายแรง) ก.ม.พิจารณาแล้วเห็นว่าโทษที่ได้รับหนักเกินไปจึงมีมติให้ลดโทษลงมา แต่บางรายก็ให้เพิ่มโทษสูงขึ้น ส่วนข้าราชการผู้อุทธรณ์คำสั่งลงโทษส่วนใหญ่หลังจากปลัดทบวงมหาวิทยาลัยได้สั่งยกอุทธรณ์แล้วนำเสนอ ก.ม.พิจารณา ก.ม.พิจารณาเห็นว่าโทษที่ได้รับเหมาะสมแล้ว จึงมีมติให้ตอบรับทราบการลงโทษได้

ตัวอย่างกรณีลคโทษ

กรณีนายสวัสดิ์ ตำแหน่งครูพยาบาลโท สังกัดโรงพยาบาลของมหาวิทยาลัยได้รับอนุมัติให้ลาฝึกอบรม ณ ต่างประเทศ ด้วยทุนส่วนตัว เมื่อครบกำหนดวันลา ไม่สามารถเดินทางกลับประเทศไทยได้ เนื่องจากไม่มีเงินค่าพาหนะเดินทาง ประกอบกับประสบปัญหาส่วนตัวบางประการ เนื่องจากนำครอบครัวไปอยู่ด้วย ทำให้มีการะเพิ่มขึ้นต้องทำงานหาเงินเป็นค่าใช้จ่าย ในที่สุดต้องขอใญ่ญาติที่อยู่ในประเทศไทยส่งเงิน เป็นค่าตัว เครื่องบินไปให้จึงเดินทางกลับได้ แต่ก็เป็นเวลาหลังจากครบกำหนดวันลาแล้วถึง 5 เดือนเศษ มหาวิทยาลัยพิจารณาเห็นว่า เป็นความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามระเบียบและแบบธรรมเนียมของทางราชการและฐานละทิ้งหน้าที่ราชการแต่ไม่ร้ายแรง จึงลงโทษลดขั้นเงินเดือน 2 ขั้น ก.ม.พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามเหตุผลน่าจะเป็นความผิดวินัยเล็กน้อย จึงมีมติให้ลคโทษเหลือเพียงภาคทัณฑ์⁹ นายกรัฐมนตรีพิจารณาแล้วเห็นชอบด้วยจึงมีคำสั่งให้ลคโทษลงเป็นภาคทัณฑ์

ตัวอย่างกรณีเพิ่มโทษ

นายยนต์ ตำแหน่งเจ้าหน้าที่การเกษตร 3 ได้แก้ไขมาตรฐานวัดกระแสไฟฟ้าของทางราชการที่ใช้กับบ้านพัก โดยแกะตราผนึกมาตรฐานของมหาวิทยาลัยออก แล้วคัดแปลงจากหมุ่ภายในให้มาตรฐานชำลลง มหาวิทยาลัยส่งลงโทษภาคทัณฑ์ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 74 และ 78 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 ฐานไม่ถือและปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมของทางราชการ และฐานกระทำการทผลประโยชน์อันอาจทำให้เสียความเที่ยงธรรมหรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน และให้ชดใช้ค่ากระแสไฟฟ้าย้อนหลังไปก่อนมีการแก้ไขเป็นเวลา 3 เดือน

อ.ก.ม.วิสามัญเกี่ยวกับวินัย และการออกจากราชการ พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นการประพฤติชั่วตามมาตรา 81 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 แต่ยังไม่ร้ายแรงเห็นควรเพิ่มโทษเป็นลดขั้นเงินเดือน 1 ขั้น¹⁰ ก.ม.พิจารณาแล้วเห็นควรเพิ่มโทษเป็น

⁹ มติ ก.ม. ครั้งที่ 4/2525 เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2525

¹⁰ มติ อ.ก.ม.วิสามัญเกี่ยวกับวินัยและการออกจากราชการในคราวประชุม ครั้งที่ 3/2523

ตัดเงินเดือน 10% มีกำหนด 6 เดือน แล้วให้นำเสนอ นายกรัฐมนตรีสั่งการต่อไป¹¹

รองนายกรัฐมนตรี สั่งและปฏิบัติราชการแทน นายกรัฐมนตรีพิจารณาแล้วมีความเห็น ว่าตามรายงานแสดงว่าทุจริตให้ ก.ม.พิจารณาบททวน

ก.ม.พิจารณาแล้วมีความเห็น ว่า การกระทำดังกล่าวมิใช่การทุจริตต่อหน้าที่ราชการแต่ เป็นเรื่องความผิดต่อส่วนตัว อีกทั้งมหาวิทยาลัยได้ให้ใช้ไฟฟ้าซึ่งเป็นการให้เปล่า ถ้าใช้เกินต้อง จ่ายในอัตราที่กำหนด และมาตรการกระแสไฟฟ้ายุทธนอกบ้าน ถ้านายเขต ไม่รับสารภาพ ก็ไม่อาจ ทราบตัวผู้กระทำผิด ดังนั้น การลงโทษ ตัดเงินเดือน 10% มีกำหนด 6 เดือนนั้น เหมาะสมแล้ว¹²

รองนายกรัฐมนตรีพิจารณาแล้วมีคำสั่ง เห็นชอบด้วยกับมติ ก.ม.

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแม้จะเป็นโทษทางวินัยไม่ร้ายแรงแต่ ก.ม.จะพิจารณาโดยละเอียด และอาจพิจารณาสั่งเพิ่มโทษหรือลดโทษในระดับไม่ร้ายแรงจากระดับโทษที่ลงไว้เดิมได้ ไม่ว่าเรื่อง นั้นจะมีการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษหรือไม่ก็ตาม เป็นการแสดงให้เห็นว่าการอนุโลมนำกฎหมายว่าด้วย ระเบียบข้าราชการพลเรือนสามัญมาใช้บังคับแก่ข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยในส่วนนี้ไม่ สามารถจะกระทำได้โดยเหมาะสมอัน เนื่องมาจากโครงสร้างของหน่วยงานที่เป็นสำนักงาน ก.พ. และสำนักงาน ก.ม.แตกต่างกัน โดยสำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัยทำหน้าที่ทั้งในฐานะกระทรวง เจ้าสังกัดและเป็นสำนักงาน ก.ม.ในขณะเดียวกัน ในความเห็นของผู้เขียน เห็นว่าหากโครงสร้าง ของทบวงมหาวิทยาลัยยังมีสภาพ เช่นในปัจจุบัน ก็ควรได้มีการแก้ไขกฎหมายโดยกำหนดให้ ก.ม. เป็นองค์กรกลางที่พิจารณา เรื่องอุทธรณ์ทั้งหมดทั้งที่เป็นโทษทางวินัยร้ายแรงและไม่ร้ายแรงเพราะ ถึงแม้ผู้บังคับบัญชา เห็นผู้สั่งลงโทษจะพิจารณาวินิจฉัยและสั่งการอย่างไรก็ตาม เรื่องนั้นก็จะต้อง ถูกนำเข้าพิจารณาใน ก.ม.โดยละเอียดอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงโทษในชั้น ก.ม. อีกได้ จึงควรให้นำเสนอ ก.ม.พิจารณาในคราวเดียว

¹¹ มติ ก.ม. ครั้งที่ 4/2523 เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2523

¹² มติ ก.ม. ครั้งที่ 8/2523 เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2523

6.4 การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษสถานหนัก

การอุทธรณ์คำสั่งให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก ให้อุทธรณ์ต่อ ก.ม. ภายใน สามสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่ง เมื่อ ก.ม. ได้พิจารณาวินิจฉัยแล้วให้รายงานนายกรัฐมนตรีเพื่อ พิจารณาสั่งการต่อไป ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีไม่เห็นด้วยกับมติของ ก.ม. และ ก.ม. พิจารณา ความเห็นของนายกรัฐมนตรีแล้วยังยืนยันตามมติเดิม ให้ ก.ม. รายงานต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อ พิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีสั่งการหรือคณะรัฐมนตรีมีมติตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้อุทธรณ์กลับ เข้ารับราชการหรือให้เปลี่ยนแปลงคำสั่งของผู้บังคับบัญชาหรือให้ดำเนินการประการใด ให้ กระทรวงทบวงกรมดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรีหรือมติคณะรัฐมนตรี¹³ ซึ่งจากหลักฐานดังกล่าวสามารถแยกรายละเอียดได้ดังนี้

6.4.1 วิธีการอุทธรณ์¹⁴

ก. หนังสืออุทธรณ์

(1) หนังสืออุทธรณ์ตามมาตรา 105 แห่งพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ต้องเป็นหนังสืออุทธรณ์ต่อ ก.ม. โดยจะเขียนถึง ก.ม. หรือประธาน ก.ม. หรือกรรมการและเลขานุการ ก.ม. ก็ได้

(2) หนังสืออุทธรณ์ที่มีได้เขียนตามนัย (1) ข้างต้น ก.ม. จะพิจารณาก็ต่อเมื่อหนังสืออุทธรณ์นั้นมีข้อความที่แสดงให้เห็นว่าเป็นการอุทธรณ์ต่อ ก.ม. ตาม มาตรา 105 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 หรือมีข้อความขอให้ ส่งหนังสืออุทธรณ์นั้นไปให้ ก.ม. พิจารณา

¹³

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาตรา 105 โดยอนุโลม

¹⁴ มติ ก.ม. ตามหนังสือเวียนที่ ทม 0202/ว.5 ลงวันที่ 16 พฤษภาคม 2520

ข. การยื่นหนังสืออุทธรณ์

หมายถึงการนำหนังสืออุทธรณ์จากผู้อุทธรณ์ได้ทำหนังสืออุทธรณ์ต่อ ก.ม.ไว้แล้วไปยื่นหรือส่งเพื่อให้ ก.ม.พิจารณา ทำได้ 2 วิธีคือ

(1) นำหนังสืออุทธรณ์ต่อ ก.ม. ไปยื่นยังสำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัยซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินงานในหน้าที่ของ ก.ม. โดยจะนำไปยื่นด้วยตนเอง หรือส่งทางไปรษณีย์ก็ได้ ถ้าส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน ทางสำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัยจะถือว่าวันที่การไปรษณีย์รับลงทะเบียน เป็นวันรับหนังสืออุทธรณ์ ในกรณีที่ไม่ลงทะเบียนจะถือ วันที่การไปรษณีย์ค้นทางประทับตราไปรษณีย์เป็นวันรับหนังสืออุทธรณ์

(2) นำหนังสืออุทธรณ์ต่อ ก.ม. ไปยื่นทางผู้บังคับบัญชาเดิมการรับหนังสืออุทธรณ์นั้นนอกจากส่งประทับตราตามปกติแล้ว ขอให้ออกใบรับแนบติดไว้กับหนังสืออุทธรณ์ แล้วผู้บังคับบัญชาเดิมดำเนินการส่งหนังสืออุทธรณ์ต่อ ก.ม. พร้อมทั้งสำนวนการพิจารณากรณีนั้น และหลักฐานการทราบคำสั่งของผู้อุทธรณ์ไปให้ ก.ม.พิจารณา ในกรณีที่หนังสืออุทธรณ์ไม่ถูกต้องตามข้อ ก. หากยังอยู่ในอายุอุทธรณ์ก็ขอให้แนะนำให้ผู้อุทธรณ์แก้ไขหนังสืออุทธรณ์ใหญ่ถูกต้องด้วย¹⁵

6.4.2 การพิจารณาอุทธรณ์

ก.ม. เป็นผู้พิจารณาเรื่องอุทธรณ์คำสั่งลงโทษให้ออก ปลดออก-ไล่ออก หรือคำสั่งให้ออกจากราชการ โดย ก.ม. ได้ตั้งอนุกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเรียกว่า อ.ก.ม. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ให้มีหน้าที่ทำการแทน ก.ม. ในเรื่องเกี่ยวกับการอุทธรณ์ดังกล่าว

ในกรณีที่ ก.ม. เห็นว่าการสั่งลงโทษหรือการสั่งให้ออกจากราชการสมควรแก่กรณีแล้ว ก.ม. ก็จะมีมติให้ยกอุทธรณ์

¹⁵ กฎทบทวน ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2519) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2507 ข้อ 6

ในกรณีที่ ก.ม. เห็นว่าการสั่งลงโทษหรือการสั่งให้ออกจากราชการนั้น ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม ก็จะมีมติให้เพิ่มโทษ ลดโทษ ยกโทษ ให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้ารับราชการหรือให้ผู้นั่งคับบัญชาสั่งเปลี่ยนแปลงคำสั่ง เดิมความควรแก่กรณี¹⁶

6.4.3 การสั่งอุทธรณ์

เมื่อ ก.ม. ได้พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว ต้องรายงานนายกรัชมன்ற์เพื่อพิจารณาสั่งการ ซึ่งถ้านายกรัชมன்ற์เห็นด้วยกับความเห็นของ ก.ม. ก็จะสั่งการให้เป็นไปตามมติ ก.ม. ในกรณีที่นายกรัชมன்ற์ไม่เห็นด้วยกับมติของ ก.ม. และ ก.ม. พิจารณาความเห็นของนายกรัชมன்ற์แล้ว ยืนยันตามมติเดิม ก.ม. ต้องรายงานต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่นายกรัชมன்ற์สั่งการ หรือคณะรัฐมนตรีมีมติให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้ารับราชการหรือให้เปลี่ยนแปลงคำสั่งของผู้นั่งคับบัญชา หรือให้ดำเนินการประการใด มหาวิทยาลัยหรือสถาบันนั้นต้องดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งของนายกรัชมன்ற์หรือมติคณะรัฐมนตรี¹⁷

6.4.4 ผลหลังจากสั่งการอุทธรณ์

เมื่อนายกรัชมன்ற์สั่งการหรือคณะรัฐมนตรีมีมติประการใดแล้ว ทบวงมหาวิทยาลัยจะมีหนังสือแจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบ และแจ้งให้มหาวิทยาลัย/สถาบันดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งของนายกรัชมன்ற์หรือมติคณะรัฐมนตรีต่อไป ในกรณีเช่นนี้ ผู้อุทธรณ์จะอุทธรณ์คำสั่งลงโทษหรือคำสั่งให้ออกจากราชการนั้นต่อไปอีกมิได้

ในกรณีที่นายกรัชมன்ற์สั่งการหรือคณะรัฐมนตรีมีมติให้ยกอุทธรณ์ ก็จะมีผลเท่ากับผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการตามคำสั่งเดิมของผู้นั่งคับบัญชา

ในกรณีที่นายกรัชมன்ற์มีคำสั่งหรือคณะรัฐมนตรีมีมติให้เพิ่มโทษ ลดโทษ หรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งของผู้นั่งคับบัญชา เดิม เมื่อมหาวิทยาลัย/สถาบันได้ดำเนินการตามคำสั่งของนายกรัชมன்ற์หรือมติของคณะรัฐมนตรีแล้ว คำสั่งใหม่ก็จะลบหล้างคำสั่งเดิมของผู้นั่งคับบัญชา และถือว่าผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษหรือถูกสั่งให้ออกตามคำสั่งใหม่

ในกรณีที่นายกรัชมன்ற์มีคำสั่งหรือคณะรัฐมนตรีมีมติให้ยกโทษหรือให้ลดโทษลงเป็นสถานเบา ก็คือสถานภาคทัณฑ์ ตัดเงิน เดือนหรือลดชั้น เงิน เดือน และให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้ารับราชการ

¹⁶ กฎ ก.พ.ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2518) ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ ข้อ 8

¹⁷ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาตรา 105

ก็ได้กระทรวงทบวงกรมเจ้าสังกัดสั่งให้ผู้อุทธรณ์กลับ เขารับราชการในตำแหน่งเดิมหรือตำแหน่งระดับเดียวกันที่ต้องใช้คุณสมบัติ เฉพาะที่ผู้นั้นมีอยู่

ในกรณีที่ตั้งให้ผู้อุทธรณ์กลับ เขารับราชการ พระราชกฤษฎีกาการจ่ายเงินเดือน เงินปี เบำเห็นจำเป็นราย และเงินอื่นในลักษณะเดียวกัน พ.ศ. 2522 มาตรา 21 กำหนดให้จ่ายเงิน เดือนระหว่างถูกออกจากราชการ เช่นเดียวกับผู้ถูกสั่งพักราชการ ตามนัยที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติเงิน เดือนของข้าราชการผู้ถูกสั่งพักราชการ พ.ศ. 2502 กล่าวคือ ถ้าสั่งให้ผู้อุทธรณ์กลับ เขารับราชการโดยไม่มีคำสั่งให้จ่ายให้เต็ม ถ้าได้กระทำผิดแต่ถูกลงโทษไม่ถึงออกจากราชการให้จ่ายได้ไม่เกินครึ่งหนึ่งของเงิน เดือนที่ได้รับก่อนวันออกจากราชการตามที่เจ้ากระทรวงจะได้กำหนดแต่เฉพาะค่า เข้ามานให้จ่ายให้เต็ม

ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ปรากฏว่ามหาวิทยาลัยได้เคยเสนอขอให้ ก.ม. พิจารณาผ่อนผันสำหรับกรณีการยื่นหนังสืออุทธรณ์การถูกลงโทษของข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยซึ่งต้องอยู่ต่างประเทศ เป็นกรณีพิเศษ เพราะข้าราชการที่ศึกษาอยู่ในต่างประเทศบางรายไม่ทราบถึงกฎเกณฑ์ระเบียบต่าง ๆ และกฎหมายที่เกี่ยวกับการอุทธรณ์ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 และกฎ ก.พ. หรือ กฎ ก.ม. ต่าง ๆ ที่ว่าด้วยการนี้

ดังนั้นในกรณีที่ข้าราชการซึ่งตัวอยู่ต่างประเทศได้อุทธรณ์คำสั่งลงโทษมายังมหาวิทยาลัยภายใน 30 วัน นับแต่วันรับทราบคำสั่งตามที่กำหนด แต่ได้ระเบียบการยื่นอุทธรณ์โดยไม่ได้เขียนถึง ก.ม. หรือมีข้อความขอให้ส่งหนังสืออุทธรณ์นั้นไปให้ ก.ม. พิจารณา หากว่าเป็นการยื่นอุทธรณ์ที่ไกลจะครบกำหนดสามสิบวันตามกฎหมาย จึงควรรให้อายุความการยื่นอุทธรณ์สะดวกหยุดยั้งก่อน ทั้งนี้ เพื่อให้มหาวิทยาลัยเจ้าสังกัดได้มีเวลาพอสมควรในอันที่จะมีหนังสือไปยังเจ้าตัวผู้ยื่นอุทธรณ์ใหม่โอกาสแก้ไขหนังสืออุทธรณ์ให้เป็นการถูกต้องโดยยื่นอุทธรณ์โดยตรงต่อ ก.ม. ต่อไป

อ.ก.ม. วิสาขัญเกี่ยวกับวินัยและการออกจากราชการ ซึ่งทำหน้าที่พิจารณา
เรื่องอุทธรณ์ด้วย ใต้พิจารณาแล้วมีมติว่า

1. อายุความอุทธรณ์ ตามมาตรา 105 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ
พลเรือน พ.ศ. 2518 มีอายุความการยื่นอุทธรณ์ในสามสิบวัน นับแต่วันทราบคำสั่ง เมื่อมีใ้
ยื่นอุทธรณ์ภายในกำหนดระยะเวลาถือว่าไม่มีการอุทธรณ์ โดยผลของกฎหมายการที่จะไป
ออกกระ เเบียบให้แตกต่างไปจากที่กฎหมายกำหนดไว้ในวันไม่ได้
2. เมื่อมีการยื่นอุทธรณ์ผิดกฎหมายตามที่ระบุไว้ในข้อที่ 1 ใ้รับไว้ โดยใ้
ถือว่าเป็นการรับคำร้องเรียน เพื่อประกอบการพิจารณาใ้ความเป็นธรรมแก่ผู้กรณี
3. ใ้ทำหน้าที่สอ เวียนแจ้งทุกมหาวิทยาลัยทราบว้ทุกครั้งใ้ใ้ใ้การลงโทษ
ข้าราชการใ้แจ้งอายุความการยื่นอุทธรณ์ตามมาตรา 105 และใ้ส่งระเบียบการยื่นอุทธรณ์
ใ้ผู้ถูกลงโทษทราบด้วยทุกครั้ง¹⁸

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁸
มติ อ.ก.ม. วิสาขัญเกี่ยวกับวินัยและการออกจากราชการ ครั้งที่ 8/2521
เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2521

6.5 การร้องทุกข์ที่เกี่ยวข้องกับวินัย การร้องทุกข์ตามความหมายในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 คือการที่ข้าราชการพลเรือนร้องเรียนต่อผู้บังคับบัญชาว่าผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติตนโดยไม่ถูกต้อง หรือไม่ปฏิบัติตนให้ถูกต้อง ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน

การร้องทุกข์เป็นวิธีการหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ผู้อยู่ใต้อำนาจบัญชาได้ระบายความคับข้องใจในการปฏิบัติของผู้บังคับบัญชาเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลที่ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติตนว่าเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาจะได้มีโอกาสทบทวนการปฏิบัติตน และแก้ไขในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง หรือชี้แจงเหตุผลความถูกต้องที่ได้ปฏิบัติไปให้ผู้ร้องทุกข์ทราบและเข้าใจ หรือให้ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปได้พิจารณาให้ความเป็นธรรมตามสมควร ซึ่งจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้อยู่ใต้อำนาจบัญชา เสมือนหนึ่งเป็นการทำความเข้าใจกันระหว่างคนในครอบครัวเดียวกัน¹⁹

เรื่องเกี่ยวกับสิทธิร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 นี้ ก.พ. ได้มีมติไว้ว่า ข้าราชการพลเรือนสามัญใดเห็นว่าผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติตนโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน ไม่ว่าการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตนนั้นจะเกิดจากข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย หรือการไร้ดุลพินิจก็ตาม หากเรื่องนั้น ๆ เป็นกรณีที่ไม่มียุติธรรมแล้ว ข้าราชการผู้นั้นก็มีสิทธิร้องทุกข์ได้²⁰

6.5.1 การร้องทุกข์ แบ่งได้ 2 กรณี คือ

กรณีที่ร้องทุกข์ได้

1) ต้องเป็นกรณีที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนได้แก่ เรื่องการบรรจุ การแต่งตั้ง การย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนขั้นเงินเดือน การสั่งให้พักราชการ และการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน

¹⁹ ประวิทย์ ฅ นคร และคณะ; อ้างแล้ว หน้า 9-1.

²⁰ มติ ก.พ. ตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ สร. 0709/170333 ลงวันที่ 26 ตุลาคม

พลเรือน

2) กรณีอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการ

ตั้งข้อไปนคือ

3) ทั้งสองกรณีดังกล่าวต้องอยู่ในหลัก เกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

- ข้าราชการผู้นั้น เห็นว่าผู้บังคับบัญชาได้ใช้อำนาจหน้าที่
ปฏิบัติต่อตนโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน

- ข้าราชการผู้นั้น เห็นว่าผู้บังคับบัญชาไม่ปฏิบัติต่อตนให้
ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน เช่น การไม่เลื่อนขั้นเงินเดือนประจำปี
ให้โดยไม่มีแจ้งเหตุผล

กรณีร้องทุกข์ไม่ได้

กรณีร้องทุกข์ไม่ได้ ได้แก่ กรณีที่มีสิทธิอุทธรณ์ได้อยู่แล้ว คือ

1) กรณีถูกสั่งลงโทษทางวินัย ได้แก่ การถูกสั่งลงโทษภาคทัณฑ์
ตัดเงินเดือน ลดขั้นเงินเดือน ให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก

2) กรณีถูกสั่งให้ออกจากราชการด้วยเหตุอื่นที่มีใช้เป็นการ
ลงโทษ เช่น ถูกสั่งให้ออกจากราชการ เพราะหย่อนสมรรถภาพประพฤตินไม่เหมาะสมกับ
ตำแหน่งหรือบกพร่องต่อหน้าที่หรือมีมลทินหรือมีหมองในกรณีที่ถูกลดส่วนค่าความดีทางวินัย

ดังนั้น กรณีที่สามารถร้องทุกข์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวินัย จึงเป็นกรณีที่ข้าราชการ
ถูกดำเนินการทางวินัยก่อนมีคำสั่งลงโทษอันใดแก่ การสั่งให้พักราชการ การสั่งให้ออกจาก
ราชการ เป็นต้น

6.5.2 หลักเกณฑ์ทั่วไป

เรื่องร้องทุกข์ ได้กำหนดหลัก เกณฑ์ทั่วไปในการร้องทุกข์พอสรุป
ได้ดังนี้

1) ผู้ร้องทุกข์จะร้องทุกข์ได้สำหรับตนเองเท่านั้น จะร้องทุกข์
แทนผู้อื่นหรือมอบหมายให้ผู้อื่นร้องทุกข์แทนไม่ได้

2) มีเหตุที่จะร้องทุกข์ได้คือต้องเป็นกรณีที่ร้องทุกข์ไ้กันเอง

3) จะต้องร้องทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันทราบหรือควรได้ทราบ
เรื่องอันเป็นเหตุให้ร้องทุกข์นั้น

6.5.3 วิธีการร้องทุกข์และการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์

- 1) เมื่อข้าราชการผู้ใดประสงค์จะร้องทุกข์และมีเหตุที่ร้องทุกข์แล้ว โดยปกติในชั้นแรกให้ร้องทุกข์ด้วยวาจาจน เพื่อให้ทำความเข้าใจกันเสียก่อน
- 2) หากยังไม่เป็นที่พอใจ หรือมีเหตุที่ไม่อาจร้องทุกข์ด้วยวาจาได้ จึงให้ร้องทุกข์เป็นหนังสือ

การร้องทุกข์ด้วยวาจา

- 1) การร้องทุกข์ด้วยวาจาให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาตามกฎหมายเห็นสมควรขึ้นไปชั้นหนึ่ง
- 2) ผู้มีอำนาจพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาที่ได้รับคำร้องทุกข์นั้น ถ้าผู้บังคับบัญชาดังกล่าวไม่อาจชี้แจงได้ก็ต้องรับรายงานตามลำดับชั้น จนถึงผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจเพื่อพิจารณาวินิจฉัย
- 3) ผู้บังคับบัญชาที่ได้รับคำร้องทุกข์ต้องดำเนินการ ดังนี้
 - ชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ร้องทุกข์โดยเร็ว หากกระทำได้ในขณะที่รับคำร้องทุกข์นั้นก็ควรกระทำทันที
 - ถ้าไม่สามารถชี้แจงได้ทันที เพราะต้องหาข้อมูลเพิ่มเติม หรือเป็นเรื่องเหลือวิสัยที่จะชี้แจงได้ทันที ก็ควรจะต้องแจ้งให้ผู้ร้องทุกข์ทราบโดยเร็ว อย่างช้าต้องไม่เกิน 7 วัน นับแต่วันรับการร้องทุกข์นั้น

การร้องทุกข์เป็นหนังสือ

- 1) การร้องทุกข์เป็นหนังสือ กระทำได้ในกรณีต่อไปนี้
 - เมื่อผู้ร้องทุกข์ด้วยวาจาและได้รับคำชี้แจงจากผู้บังคับบัญชาแล้วแต่ยังไม่เป็นที่พอใจ หรือผู้บังคับบัญชาไม่แจ้งผลการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ให้ทราบภายใน

7 วัน นับแต่วันที่ร้องทุกข์ ผู้ยื่นข้อร้องทุกข์ เป็นหนังสือไปภายใน 3 วัน นับแต่วันที่ได้รับทราบ คำชี้แจง หรือไม่ได้รับคำชี้แจง

- กรณีมีเหตุขัดข้องทำให้ผู้ร้องทุกข์ไม่สามารถร้องทุกข์ด้วย วาจากอนใด ผู้ร้องทุกข์อาจร้องทุกข์เป็นหนังสือแยกก็ได้ แต่ต้องยื่นเรื่องร้องทุกข์ภายในกำหนด 30 วัน นับแต่วันทราบ หรือควรได้ทราบ เรื่องอันเป็นเหตุให้ร้องทุกข์

2) ผู้มีอำนาจพิจารณา

- กรณีเหตุเกิดจากการกระทำของผู้บังคับบัญชา ระดับต่ำกว่า อธิการบดี ต้องร้องทุกข์ต่ออธิการบดี
 - กรณีเหตุเกิดจากการกระทำหรือการวินิจฉัยสั่งการของ อธิการบดีต้องร้องทุกข์ต่อปลัดทบวงมหาวิทยาลัย
 - กรณีเหตุเกิดจากการกระทำหรือการวินิจฉัยสั่งการของ ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ต้องร้องทุกข์ต่อรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย
 - กรณีเหตุเกิดจากการกระทำหรือการวินิจฉัยสั่งการของ รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย ต้องร้องทุกข์ต่อนายกรัฐมนตรี ในฐานะหัวหน้ารัฐบาล
- กรณีการร้องทุกข์ต่อนายกรัฐมนตรี ก.ม. เป็นผู้มีอำนาจพิจารณา แล้วเสนอความเห็น ต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาสั่งการ.

3) วิธีการพิจารณาสั่งการ

ผู้มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์

- ต้องวินิจฉัยสั่งการให้เสร็จสิ้นภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับเรื่องร้องทุกข์นั้น
- ต้องแจ้งผลการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ให้ผู้ร้องทุกข์ทราบ เป็นลายลักษณ์อักษรโดยเร็ว

4) หนังสือร้องทุกข์ต้องประกอบด้วยสาระสำคัญดังนี้ -

- เรื่องอันเป็นเหตุให้ร้องทุกข์
- ความประสงค์ของผู้ร้องทุกข์
- ลายมือชื่อและตำแหน่งหน้าที่ราชการ

นอกจากสาระสำคัญในหนังสือร้องทุกข์ ดังกล่าว ถ้ามีข้อเท็จจริงหรือเหตุผลที่จะช่วยประกอบการพิจารณาเพื่อความเป็นธรรม ผู้ร้องทุกข์อาจจะระบุเพิ่มเติมลงในหนังสือร้องทุกข์ได้

5) ผู้มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยสั่งการ เรื่องร้องทุกข์ เป็นหนังสือคือ ผู้นั่งคัมภีร์ชาครบุรี เรื่องร้องทุกข์

ตัวอย่างปัญหาเกี่ยวกับการร้องทุกข์

ตัวอย่างของ ก.พ.ที่น่าสนใจ คือกรณีที่อธิบดีท่านหนึ่ง สั่งกักกระทรวงอุตสาหกรรม ถูกรัฐมนตรีมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา 86 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 เนื่องจากถูกกล่าวหาว่ามีส่วนร่วมในการทุจริตสินบนนำจับแร เดือน ประมาณ 1 ล้าน 3 แสนบาทเศษ อธิบดีท่านนี้ได้อธิบายต่อนายกรัฐมนตรี แต่กระทรวงอุตสาหกรรมมีความเห็นว่า ผู้ร้องทุกข์ไม่มีสิทธิจะร้องทุกข์ ตามมาตรา 102 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 เนื่องจากผู้ร้องทุกข์สามารถจะอุทธรณ์ได้ตามมาตรา 103 เมื่อการสอบสวนเสร็จแล้ว และตนเห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม เปรียบเสมือนกับเรื่องยังอยู่ในศาลชั้นต้น ยังพิจารณาไม่เสร็จ จะยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ไม่ได้

นายกรัฐมนตรีได้ส่งเรื่องให้ ก.พ.พิจารณา ก.พ.พิจารณาแล้วมีความเห็นว่า ขอลกล่าวหาตามมาตรา 86 นั้นรุนแรงเกินไป สมควรให้กระทรวงอุตสาหกรรมยกเลิกคำสั่งดังกล่าว นายกรัฐมนตรีจึงมีคำสั่งให้กระทรวงอุตสาหกรรมยกเลิกคำสั่ง

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม จึงได้สั่งยกเลิกคำสั่งที่ 188/2528 ลงวันที่ 25 เมษายน 2528 แต่ได้สั่งสอบสวนอธิบดีท่านนั้นใหม่ โดยคำสั่งที่ 278/2528 ลงวันที่ 27 มิถุนายน 2528 เพราะการสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น กระทรวงอุตสาหกรรมเข้าใจว่าต่อไปนี้เมื่อผู้นั่งคัมภีร์ชาครบุรีได้ตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้าราชการ ข้าราชการผู้ถูกสอบสวนก็จะร้องทุกข์ได้เสมอไป โดยถือตามกรณีของอธิบดีท่านนี้เป็นตัวอย่าง ²²

กรณีกระทรวงอุตสาหกรรมเห็นว่า เป็นเรื่องที่ถูกสอบสวนมีสิทธิอุทธรณ์ได้อยู่แล้ว ถ้าผลการสอบสวนระบุว่ามีความผิด จึงไม่มีสิทธิร้องทุกข์ตามมาตรา 102 ระหว่างถูกสอบสวน

ยังไม่ถือว่าเป็นความผิด จึงยังอุทธรณ์หรือร้องทุกข์ไม่ได้ ผู้เขียนเข้าใจว่าที่ ก.พ. มีความเห็นว่า (ไม่เป็น เอกฉันท) ว่าขอลาวทาวากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา 86 รุนแรงเกินไปนั้น อาจจะเป็นไปได้ว่าเรื่องนี้ยังไม่ได้มีการสอบหาข้อเท็จจริงจนมีมูลพอจะเชื่อได้ว่า เป็นการกระทำผิดวินัยร้ายแรง หรืออาจพิจารณาจากข้อเท็จจริงตามคำร้องทุกข์และขอลาวทาวแล้ว เห็นว่ายังไม่ถึงขนาด เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ถึงแม้จะอยู่ในระหว่างถูกสอบสวนทางวินัย ยังไม่ถือว่ามีความผิดก็ตาม แต่ผู้ถูกสอบสวนก็เสื่อมเสียชื่อเสียง และเสียสิทธิบางประการ อันทำให้ข้าราชการผู้นั้นได้รับความเสียหาย เมื่อยังไม่มีสิทธิอุทธรณ์ในขณะนั้นก็มิมีสิทธิที่จะร้องทุกข์ใหญ่ติการดำเนินการที่ไม่ถูกต้องของตนได้จึง เข้าใจว่าตามคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนอธิบดีฉบับหลัง เป็นคำสั่งให้สอบสวนในความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ผู้เขียนเห็นว่าหากผลการสอบสวนตามคำสั่งฉบับหลัง ได้ความว่าเป็นความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจก็สามารถออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา 86 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ใหม่ได้ตามกฎหมาย

การร้องทุกข์ เกี่ยวเนื่องกับวินัยของข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยมีน้อยมาก เพราะมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ไม่ค่อยได้สั่งให้ข้าราชการหรือสั่งให้ออกจากราชการไว้มากในระหว่างการถูกสอบสวนพิจารณา จึงไม่มีเหตุที่ทำให้ข้าราชการร้องทุกข์ได้²³

²³ การร้องทุกข์ทำได้ภายใต้เงื่อนไขบางประการตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการ กฤษฎีกา พ.ศ. 2522 แต่เป็นคนละเรื่องกับการร้องทุกข์ทางวินัยดังกล่าวข้างต้น

6.6 การฟ้องคดีต่อศาล

เมื่อผู้บังคับบัญชาหรือ ก.ม. ได้วินิจฉัยอุทธรณ์ตามความในมาตรา 104 หรือ 105 แล้ว ผู้ถูกสั่งลงโทษเห็นว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรมย่อมมีสิทธิที่จะฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ภายในหนึ่งเดือน นับแต่วันที่ได้รับทราบคำวินิจฉัยอุทธรณ์²⁴ ซึ่งหมายความว่า ถ้าผู้อุทธรณ์ไม่พอใจคำวินิจฉัยของผู้บังคับบัญชาในการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษสถานเบา คือ ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือน หรือคำวินิจฉัยของ ก.ม. (รวมถึงคำสั่งของนายกรัฐมนตรีหรือมติของคณะรัฐมนตรี) ในการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษสถานหนักคือ ให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก หรือคำสั่งให้ออกจากราชการ ก็จะต้องฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ภายในกำหนดเวลาหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้รับทราบคำวินิจฉัยอุทธรณ์ แต่ในระหว่างที่ยังมิได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองตามความในมาตรา 212 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย สิทธิการฟ้องคดีต่อศาลปกครองของผู้ถูกลงโทษตามความในมาตรา 107 ยังไม่ให้ใช้บังคับ²⁵ เพราะฉะนั้น การฟ้องร้องคดีต่อศาลปกครองในกรณีดังกล่าวจะกระทำไม่ได้ก่อน เมื่อมีการจัดตั้งศาลปกครองขึ้นแล้ว

ซึ่งตั้งแต่ประกาศใช้บังคับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 จนถึงปัจจุบันรวมเป็นเวลาถึง 11 ปีเศษแล้ว ศาลปกครองก็ยังไม่มีการตั้งขึ้นได้ในอนาคตอันใกล้ บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวข้างต้นจึงยังไม่สามารถนำมาใช้ได้

ดังนั้น เจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งประสงค์จะให้หลักประกันแก่ข้าราชการในการที่ถูกผู้บังคับบัญชาคำ เนินการโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายโดยให้มีการฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ จึงยังไม่บรรลุผล แต่มีได้หมายความว่า จะไม่มีคดีเกี่ยวกับวินัยข้าราชการพลเรือนมาสู่การพิจารณาของศาล ผู้ถูกสั่งลงโทษเห็นว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรมก็สามารถนำคดีทางวินัยฟ้องร้องต่อศาลเป็นคดีทางอาญาและทางแพ่งได้ และปรากฏว่าบางคดีได้พิจารณาจนถึงชั้นศาลฎีกามาแล้ว

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2531/2522

โจทก์ฟ้องว่า จำเลยทำผิดพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ขอให้ศาลบังคับจำเลยรับโทษเข้าเป็นข้าราชการตามเดิม และสั่งเพิกถอนคำสั่งที่ปลดโจทก์ออกจากราชการนั้นเสียคดีนี้ เป็นเรื่องขอให้เพิกถอนคำสั่งที่สั่งลงโทษทางวินัย ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของราชการฝ่ายบริหารโดยเฉพาะ ศาลไม่มีอำนาจเข้าไปวินิจฉัยชี้ขาดในกรณีเช่นนี้ได้

²⁴ มาตรา 107 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 โดยอนุโลม

²⁵ มาตรา 120 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1155/2526

โจทก์เป็นข้าราชการพลเรือนสังกัดกรมศุลกากรจำเลยที่ 1 ถูกกล่าวหาว่าทุจริตต่อหน้าที่ จำเลยที่ 1 ตั้งกรรมการสอบสวนความผิดของโจทก์ และจำเลยที่ 1 โดยอธิบดีจำเลยที่ 3 มีคำสั่งไล้โจทก์ออกจากราชการตามมติของ อ.ก.พ.กระทรวงการคลัง เป็นการปฏิบัติตามอำนาจและหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ซึ่งเป็นการใช้อำนาจของทางราชการฝ่ายบริหารโดยเฉพาะ เมื่อผู้บังคับบัญชาของโจทก์ส่งไปตามอำนาจหน้าที่โดยชอบอย่างไรแล้ว ศาลไม่มีอำนาจหน้าที่เข้าไปวินิจฉัยชี้ขาดอีก โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่งหรือพิพากษาให้จำเลยเพิกถอนคำสั่งดังกล่าว

คณะกรรมการสอบสวนได้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนโดยชอบและเป็นธรรม และผู้บังคับบัญชาได้ส่งลงโทษโจทก์ตามอำนาจหน้าที่อันชอบด้วยกฎหมายแล้ว จึงไม่เป็นการกระทำละเมิดต่อโจทก์

ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวทำให้เข้าใจหลักการพิจารณาคดีเกี่ยวกับวินัยของศาลสรุปได้ว่า ศาลจะไม่พิจารณาวินิจฉัยในประเด็นที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของราชการฝ่ายบริหาร โดยเฉพาะ กล่าวคือ ศาลจะไม่วินิจฉัยในประเด็นที่กฎหมายกำหนดให้เป็นดุลพินิจของฝ่ายบริหาร เว้นแต่การใช้ดุลพินิจนั้น เป็นการจงใจกระทำผิดกฎหมายซึ่งจะทำให้ผู้ใช้ดุลพินิจต้องรับผิดชอบ เจ้าพนักงานกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ตามประมวลกฎหมายอาญา และอาจจะต้องรับผิดชอบในฐานละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อีกด้วย

จากการศึกษาแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ผ่านมามีพบว่ามีคดีเกือบทั้งหมด ศาลจะพิพากษายกฟ้อง เพราะเห็นว่า เป็นดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาที่เป็นฝ่ายวิชาการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย